

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 293.

Deel XII.

1 Nov. 1949.

Adres der Redactie :

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD : **W. Roepke**: In memoriam (p. 425). — **H. Landsman**: Een nieuwe Lymantriide voor Nederland (p. 427). — **B. J. Lempke**: Trekvinders in 1948 (p. 428). — **G. Bank Jr.**: De kwikdamplamp als lokmiddel voor insecten (p. 433). — **P. Benno**: Aantekeningen over bijen en wespen IV (p. 434). — **Frans G. A. M. Smit**: Monstrosities in Siphonaptera II (p. 436). — **W. H. Gravestein**: Notes on the occurrence of *Trioza nigricornis* Frst. (Hem. Hom. Psyllidae) in the Netherlands (p. 437). — Korte mededelingen (p. 427, 435, 439).

In Memoriam J. P. A. Kalis

(1899–1949)

door

W. ROEPKE

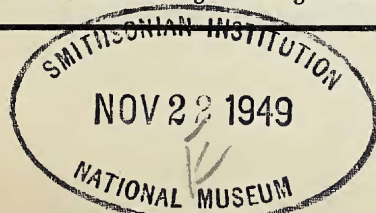
Op 3 Juni 1949 overleed in het Militaire Hospitaal te Tjimahi

bij Bandoeng de heer Jorinus Pieter Adrianus KALIS, bekend entomoloog en verzamelaar in Indonesië. Hij was lid van onze vereniging en behoorde vanaf haar oprichting tot onze Nederlands-Indische zustervereniging. Aangezien deze nog steeds niet gereconstrueerd is en dus ook over geen eigen tijdschrift meer beschikt, is een korte herdenking in onze Entomologische Berichten stellig niet misplaatst.

J. P. A. KALIS werd geboren te Druten (G.) op 6 Januari 1899. Na het eindexamen op een gymnasium te hebben behaald studeerde hij rechten aan de Universiteit te Utrecht. Nog voor de voltooiing van deze studie ging hij in 1924 werken aan een entomologisch (handels-) instituut te Wenen, waar hij grondige kennis opdeed van het

verzamelen, verpakken en prepareren van allerlei insectenmateriaal, hetgeen hem later uitstekend te stade kwam. Hier leerde hij ook zijn vrouw kennen, die hem meermalen op zijn rimboe-tochten vergezelde, ontberingen en gevaren met hem delende.

NOV 21 1949

Twee jaar later ging hij over in de dienst van prins Alexander von Turn und Taxis (Torre e Tasso), als conservator van diens museum „Pietro Rossi” te Sistiana, Noord-Italië. Vijf jaar later (1931) vertrok hij naar Java en vestigde hij zich te Soerabaja, van waaruit hij O.-Java entomologisch exploreerde. O.m. verzamelde hij op de Kawi, van welke berg voordien weinig of niets bekend was. Zijn materiaal was grotendeels bestemd voor Mr. E. VAN DELDEN te Soerabaja, met wiens collectie het enkele jaren later naar het Museum te Brussel verhuisde. Kort hierop werkte hij samen met de heer R. WEGNER te Nonkodjadjar in het Tengger-gebergte; uit dit faunistisch rijke en hoogst interessante gebied ging een enorme hoeveelheid materiaal, vnl. Heterocera, naar Tring en Londen, in de jaren 1932—34. Vervolgens verzamelde hij op Bali en Lombok, en in de jaren vòòr de oorlog zien we hem in M.- en N.-Celebes, waar hij een uitgebreid materiaal, wederom meest nachtvinders, bijeenbracht, grotendeels voor Tring en Londen bestemd. Kleine hoeveelheden hiervan, ook uit O.-Java, bevinden zich in de collectie te Wageningen. Even voor de oorlog, meen ik, was hij op Java terug. Hij maakte in 1941 een studiereis op dat eiland voor het Suikerproefstation te Pasoeroean, hoofdzakelijk voor boorders in het wilde suikerriet en boorderparasieten. Op 1 Nov. 1941 aanvaardde hij een aanstelling als entomoloog bij dit proefstation, maar reeds één maand later werd hij onder de wapenen geroepen. Toen kwam de catastrofe. Na een korte krijgsgevangenschap volgde zijn vrijlating en werkte hij weer gedurende enige maanden op het Suikerproefstation. Het concentratiekamp met al zijn verschrikkingen was de volgende etappe. Gelukkig beleefde hij de bevrijding, ging weer in militaire dienst met standplaats Bandoeng, van waaruit hij echter voor zijn geliefde entomologie hoegenaamd niets kon doen. Hij vatte daarom het plan op zich na beëindiging van zijn militaire verbintenis, medio 1949, op Bali te vestigen, teneinde dit eiland opnieuw te exploreren en van hieruit tochten naar de meer Oostelijke gebieden van de Archipel te ondernemen. Helaas werd hij in Februari van dit jaar plotseling ongesteld. Zijn toestand maakte opname in het Militaire Hospitaal noodzakelijk. Aanvankelijk maakte hij het hier goed; plotseling echter volgde een acute en zeer ernstige inzinking, die een spoedoperatie (buikaandoening) nodig maakte welke hij niet overleefde. Hij stierf op 3 Juni jl.

De verdiensten van de heer KALIS als entomoloog liggen in de eerste plaats op het gebied van het verzamelen. Men staat verstomd over de grote reeksen van prachtig en uniek materiaal, die thans in de verzamelingen te Tring en Londen prijken, vaak onder blanco etiket, omdat het nieuwe of moeilijk determineerbare soorten zijn, die nog op bewerking wachten. Niemand dan hijzelf betreurde meer, dat zoveel kostbaar materiaal naar het buitenland ging; in zijn brieven aan mij beklagde hij er zich meermalen over, dat in het moederland van officiële zijde vrijwel alle belangstelling ontbrak, om van waardering in het geheel niet te spreken! Gepubliceerd heeft hij slechts weinig, hiertoe ontbrak hem de tijd en de gelegenheid. Enkele bijdragen van zijn hand vindt men in het Tijdschr. v. Ent. 76, 1933, in de Ent. Rundsch. 50, 1933 en 51, 1934.

Met KALIS is een der meest onversaagde en onvermoeide entomologen van tropisch Nederland heengegaan, die uit puur idealisme en belangeloos de wetenschap, die hem bovenal lief was, heeft menen te moeten dienen, en die daarvoor alle ontberingen en ongemakken over had. Zijn heengaan

betekent een groot en onherstelbaar verlies voor de entomologie in dat gebied, dat thans onder de naam Indonesië zijn eigen weg tracht te vinden. Veel, zeer veel, had de wetenschap van hem nog mogen verwachten, maar het noodlot heeft anders gewild. Moge ik hem hier hulde brengen, en moge hij thans de rust vinden, die hem op de aarde niet beschoren was geweest!

Wageningen, Lab. voor Entomologie, Juli 1949.

Een nieuwe Lymantriide voor Nederland

door

H. LANDSMAN

Op 28 Juli j.l. zouden de heer LÜCKER en ik met de lamp te Swalmen bij Roermond (Kasteel Hillenraad) *Cryphia's* (*algae* F. en *divisa* Esp.) en *Emmelia trabealis* Scop. trachten te vangen, drie soorten welke in de omgeving van Roermond konden voorkomen. Het werd echter een zeer koele avond met weinig vlinders.

Verheugend was het evenwel, dat we toch een Lymantriide konden bemachtigen, die nieuw voor onze fauna is, nl. *Laelia coenosa* Hb.

Deze soort heeft een groot verspreidingsgebied: Japan, Korea, China, Rusland, Roemenië, Hongarije, Bulgarije, Noord-Duitsland, België en Frankrijk. In Engeland, waar de soort plaatselijk zeer gewoon was in het midden der vorige eeuw, is ze sedert 1880 uitgestorven. De rups leeft in moerassige terreinen o.m. op riet en in Engeland werden de rupsen indertijd door de rietsnijders voor een shilling per dozijn verkocht.

Laelia coenosa Hb. was hier dus te verwachten. Stellig zullen, bij intensief werken met licht, in de grensprovincies nog wel meer goede aanwinsten voor onze fauna gevangen kunnen worden!

Het exemplaar van Swalmen, een prachtig gaaf ♂, bevindt zich in de collectie van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam. Het voorwerp wijkt in zoverre van de afbeelding van HÜBNER af, dat het de zwarte stippen langs de achterrand der vvl. mist. Van de figuren in de diverse vlinderwerken lijkt me die op pl. 26 in ter Haar-Keer de best geslaagde. In de Catalogus van LEMPKE zou de soort opgenomen moeten worden onder no. 146a.

Rotterdam, Mathenesserlaan 7, Augustus 1949.

Bibliotheek. Ontvangen als geschenk: Herbert H. ROSS, A textbook of Entomology.

De Bibliothecaris.

Voedselplanten van *Papilio machaon* L. Zondag 20 Juni 1948 werd door mij te Apeldoorn een bijna volwassen rups van *Papilio machaon* L. op zevenblad (*Aegopodium podagraria* L.) gevonden. Vraatsporen bezwezen mij, dat zevenblad inderdaad de voedselplant van de rups was. Helaas is de rups door een paar kevers opgegeten.

G. B a n k Jr., Kon. Williamstr. 36, Zaandam.